https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecde7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf (дата звернення: 10.05.2026).
10. Council of Europe, Committee of Ministers. *Supervision of the Execution of Judgments and Decisions of the European Court of Human Rights. 19th Annual Report 2025*. Strasbourg, 2026. URL: https://rm.coe.int/2025-annual-report/48802b1633 (дата звернення: 10.05.2026).
11. Council of Europe Office in Ukraine. *XIII Annual International Forum on the Case-Law of the European Court of Human Rights Held in Lviv*. 4 May 2026. URL: https://www.coe.int/en/web/kyiv/-/xiii-annual-international-forum-on-the-case-law-of-the-european-court-of-human-rights-held-in-lviv (дата звернення: 10.05.2026).
12. Верховний Суд. *Fair procedures в умовах війни: як збалансувати інтереси військової необхідності та індивідуальної свободи*. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1371098/ (дата звернення: 10.05.2026).

***Ревенко Поліна Євгеніївна**, здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра2 курсу спеціальності «Право» Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
***Тригубенко Галина Василівна,** кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІАЛІЗМУ

Європейська інтеграція України є одним із ключових чинників трансформації національної правової системи та розвитку сучасного конституціоналізму. У контексті набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу та реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС особливого значення набуває адаптація конституційних інститутів до європейських стандартів демократії, верховенства права та захисту прав людини.

Сучасний український конституціоналізм розвивається в умовах безпрецедентних викликів. З одного боку, це необхідність забезпечення національної безпеки та оборони в умовах повномасштабної війни, з іншого — форсований рух до повноправного членства в Європейському Союзі. Євроінтеграція давно вийшла за межі виключно зовнішньополітичного вектора і стала потужним фактором внутрішньої конституційної модернізації. Процес адаптації національного законодавства до acquis communautaire (права ЄС)

вимагає не просто точкових змін, а концептуального переосмислення інститутів публічної влади, прав людини та механізмів їх захисту.

Відправною точкою сучасної євроінтеграційної трансформації українського конституціоналізму стало прийняття Закону України "Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)" від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII, яким було внесено зміни до Конституції України.

Цей крок мав не лише політико-символічне, але й глибоке юридичне значення. Було змінено преамбулу Основного Закону (закріплено європейську ідентичність Українського народу), а також статті 85, 102 та 116, які поклали на Верховну Раду, Президента та Кабінет Міністрів України конституційні обов'язки щодо реалізації стратегічного курсу на набуття повноправного членства в ЄС та НАТО [1]. Вперше європейський вибір був закріплений на конституційному рівні, що засвідчило незворотність інтеграційного курсу держави. Зазначені зміни значно вплинули на подальший розвиток конституційного законодавства та діяльність органів державної влади.

Особливий вплив євроінтеграційні процеси здійснюють на реформування судової влади. Як зазначає О. Яра, виконання копенгагенських критеріїв ЄС потребує формування незалежної та професійної судової системи, здатної забезпечити ефективний захист прав і свобод людини та громадянина [2, с. 31–33]. Судова реформа є однією з ключових умов подальшого просування України на шляху до членства в Європейському Союзі.

Крім того, євроінтеграція стимулює розвиток інститутів конституційного контролю та вдосконалення діяльності Конституційного Суду України. Значний вплив на цей процес мають рекомендації Венеціанської комісії, які використовуються під час підготовки законодавчих змін щодо функціонування органів конституційної юрисдикції та судової системи загалом.

Унікальним явищем розвитку українського конституціоналізму під впливом євроінтеграції стало формування розгалуженої системи антикорупційних органів (Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Вищий антикорупційний суд, Національне агентство з питань запобігання корупції). Хоча вони не закріплені в тексті Конституції напряму, їхній функціональний вплив на систему стримувань і противаг та забезпечення принципу верховенства права дозволяє говорити про них як про елементи фактичної (матеріальної) конституції України. Забезпечення їхньої інституційної незалежності є однією з головних вимог Європейської Комісії.

Водночас, попри суттєві досягнення у сфері конституційної модернізації, сучасний український конституціоналізм стикається з низкою серйозних викликів. Наріжними питаннями залишаються забезпечення легітимності Конституції як Основного Закону держави, ефективний захист прав і свобод людини та громадянина, впровадження європейських стандартів у цій сфері, а також зміцнення незалежності та суспільної довіри до Конституційного Суду

України. Актуальними залишаються також проблеми розвитку парламентаризму та реалізації принципу поділу влади. Наявність у суспільстві поглядів щодо декларативного характеру окремих конституційних прав і свобод, а також дискусії про «вразливість демократії» в Україні свідчать про необхідність подальшого вдосконалення конституційних механізмів. У цих умовах особливого значення набуває формування ефективної національної моделі конституціоналізму, здатної поєднати українські правові традиції з європейськими стандартами демократії, верховенства права та захисту прав людини.

Отже, європейська інтеграція України виступає не лише зовнішньополітичним орієнтиром, а й системоутворюючим чинником глибинної трансформації національного конституціоналізму. Вона зумовлює переосмислення базових засад організації публічної влади, функціонування судової системи, механізмів конституційного контролю та, передусім, реального змісту прав і свобод людини.

Сучасний етап розвитку українського конституціоналізму характеризується поєднанням двох протилежних тенденцій: з одного боку — інтенсивної імплементації європейських стандартів демократії, верховенства права та належного урядування, а з іншого — наявністю внутрішніх інституційних дисбалансів, проблем довіри до органів влади та дискусій щодо фактичної дієвості конституційних гарантій. Саме тому євроінтеграційний процес набуває не лише правового, а й ціннісно-ідеологічного виміру, формуючи нову модель українського конституціоналізму як «динамічної системи у становленні».

Особливого значення в цьому контексті набуває дотримання процедурних і змістовних стандартів конституційних реформ, сформульованих європейськими інституціями, зокрема Венеціанською комісією. Недотримання цих стандартів може призвести до формального, а не змістовного наближення до європейської моделі права, що, у свою чергу, не усуне наявні системні проблеми конституційного розвитку.

Як слушно зауважує Саракуца М.О.: «Реформа, яка не відповідатиме рекомендаціям Венеціанської комісії відносно порядку проведення конституційної реформи і змісту необхідних конституційних змін, може лише посилити проблеми правового і демократичного розвитку України» [3, с. 212].

Тому справжня європеїзація українського конституціоналізму можлива лише за умови поєднання формальної імплементації європейських стандартів із їх реальним інституційним втіленням у національній правовій системі, що забезпечить не декларативний, а дієвий характер Конституції України як основи демократичної правової держави.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та

в Організації Північноатлантичного договору) : Закон України від 07 лют. 2019 р. № 2680-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 9. Ст. 50.
2. Яра О. Вплив євроінтеграційних процесів на судову реформу в Україні. Law Journal of the National Academy of Internal Affairs. 2024. № 14(1). С. 31–33. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e752a23f-e94b-4055-aad9-ee21c5168d0e/content (дата звернення: 04.06.2026 р.)
3. Саракуца М. О. Вплив європейських інституцій на конституційне реформування України. 2013. С. 207-212. URL: https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9c93a8c0-61ce-4eab-b769-55b44574d9e4/content (дата звернення: 04.06.2026 р.)

Савело Мар'яна Сергіївна, *здобувачка ступеня вищої освіти бакалавра 2 курсу спеціальності «Право» Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*
Науковий керівник:
Тригубенко Галина Василівна, *кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ*

ЗАХИСТ ПРАВА НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА

Право на свободу вираження поглядів належить до фундаментальних прав людини та є невід'ємною складовою демократичного суспільства. Його значення особливо зростає в умовах воєнного стану, коли держава змушена одночасно забезпечувати національну безпеку та гарантувати дотримання конституційних прав і свобод людини. У контексті повномасштабної агресії Російської Федерації проти України питання допустимих меж обмеження свободи слова набуло не лише теоретичного, а й практичного значення. Конституційний розвиток України в умовах воєнного часу та євроінтеграційних процесів вимагає пошуку оптимального балансу між потребами державної безпеки та дотриманням європейських стандартів прав людини.

Свобода вираження поглядів закріплена у статті 34 Конституції України та статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. При цьому ані Конституція України, ані Конвенція не розглядають це право як абсолютне. Держава може встановлювати певні обмеження, якщо вони передбачені законом, переслідують легітимну мету та є необхідними в демократичному суспільстві [1; 2].